

JULKAISU

Ossi Kotavaara, Pauliina Björk, Martti Saarela ja Matti Muhos

**ALUETILASTOLLINEN KATSAUS
MIKROYRITYSTEN SEKÄ PIENTEN JA
KESKISUURTEN YRITYSTEN ALUEELLISEEN
KEHITYSKUVAAN**

**ALUETILASTOLLINEN KATSAUS MIKROYRITYSTEN
SEKÄ PIENTEN JA KESKISUURTEN YRITYSTEN
ALUEELLISEEN KEHITYSKUVAAN**

RESURSSIVIISAAT KASVUTEKIJÄT JA KUNTIEN ELINVOIMA REAKT -
HANKE

Ossi Kotavaara, Pauliina Björk, Martti Saarela ja Matti Muhos

**ALUETILASTOLLINEN KATSAUS
MIKROYRITYSTEN SEKÄ PIENTEN JA
KESKISUURTEN YRITYSTEN
ALUEELLISEEN KEHITYSKUVAAN**

RESURSSIVIISAAT KASVUTEKIJÄT JA KUNTIEN ELINVOIMA REAKT -HANKE

**KAKS – Kunnallisalan
kehittämissäitiö**

Kunnallisalan kehittämissäitiön Julkaisu 66 (2024)

ISBN 978-952-349-127-4

ISSN 2489-9631

Sisällys

1 Johdanto.....	5
1.1 Tutkimuksen tavoite ja asemointi.....	6
2 Tutkimuksen tilastoaineistot ja menetelmät.....	6
3 Mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten talouden ja henkilötyövuosien muutos	8
4 Yritysten liikevaihdon alueellinen rakenne ja kehityskuva	10
5 Yritysten henkilötyövuosien alueellinen rakenne ja kehityskuva.....	15
6 Viennin (tavarat ja palvelut) alueellinen rakenne ja kehityskuva.....	17
7 Pohdinta ja yhteenveto.....	20
Lähteet.....	22

1 Johdanto

Aluetaloustieteessä kaupunkiseutuja pidetään mittakaavaetujen kautta kilpailukykyisimpinä alueina yrityksille (Krugman 1991). Kaupunkiseutujen kasvun vallitessa Suomessa ja Euroopassa yleisenä trendinä maaseutumaiset alueet kamppailevat väestön veto- ja pitovoimahaasteiden kanssa (Jauhiainen 2019; Kotavaara 2012; Alasalmi ym. 2020). Aro ym. (2023) tuottavat tuoreessa tarkastelussaan aluerakenteeseen elin-, veto- ja pitovoiman komposiittityyppisen indeksin, jolla tarkasteluna parhaiten Suomessa menestyivät suuret kaupungit, niiden läheisyydessä olevat kehysalueet sekä yksittäiset kunnat muun muassa Pohjanmaalla ja Lapissa.

Keskusten vaikutusalueiden ulkopuolella alueet voivat kasvaa taloudellisesti esimerkiksi luonnonolosuhteiden ja resurssien kautta sekä tavoiteltavaan elämäntapaan ja elämänlaatuun liittyvien tekijöiden avulla (ks. Lehtonen & Tykkyläinen 2015). Keskikokoiset kaupungit näyttävät menestyvän kehittyneissä maissa (Frick & Rodríguez-Pose 2016). Samalla pienten ja keskikokoisten kaupunkien vahvuudeksi on nostettu elämän laatuun, osaamiseen ja saavutettavuuteen kytkeytyviä tekijöitä. Niissä kasvupolut ovat hyvin moninaisia, mutta hyvät toimijaverkostot ja vahva sosiaalinen pääoma näyttävät olennaisina tekijöinä menestykselle (Hamdouch ym. 2017). Maaseutumaisten alueiden kasvukehityksessä näyttää korostuvan toimivat ja ketterät yhteistyömallit alueen toimijoiden kesken, yrittämisen olosuhteet ja yritykset sekä paikkakuntien pitovoimatekijät (Björk ym. 2023).

Kehittämisen ja innovaatioiden näkökulmasta on tunnistettu, että korkeakoulujen, elinkeinoelämän ja julkisen hallinnon välisellä synergisellä yhteistyöllä on vahva merkitys kasvulle (Etzkowitz & Leydesdorff 1995; Lahtonen & Tokila 2014). Näyttää siltä, että ketterästi johdetut maaseutumaiset alueet, yritykset ja koulutusyksiköt voivat synnyttää tämän synergian vahvana myös harvemman väestön alueilla (Ala-Rämi ym. 2021). Samalla kun keskittyvän ja harmaantuvan väestörakenteen keskustelua käydään aktiivisesti ja tilannetietoisuus haasteista on hyvä, aluetalouden tarkemman mittakaavan kehityskuvastasta nousevat paikkaperustaisen kehittämisen mahdollisuudet kannattaa tunnistaa alueiden erityispiirteet ja tarpeet huomioiden (ks. Luoto ja Virkkala, 2007; Lehtonen, 2015, Rodríguez-Pose 2018).

Talouden tilannekuvan ja kehityksen tutkimuksessa sekä laajemmin myös julkisessa keskustelussa mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten näkökulma on Suomessa usein alikorostunut, vaikka näiden merkitys on usein merkittävä erityisesti suurten kaupunkiseutujen ulkopuolella. Aluetalouden tarkan mittakaavan muutosten hahmottamista haastaa myös se, että yritysten ja talouden kehityskuvatietoa tarkastellaan ja tulkitaan systemaattisesti lähinnä koko maan, suuralueiden (NUTS 2) tai maakuntien (NUTS 3) tasolla, kun taas paikallisinta tasoa (LAU 2), eli kuntia tarkasteltavan vertailukelpoisen tiedon tuotanto, tarkastelut ja tulkinta on vähäisempää. Kokonaisuutena alueellisen kehityksen trendeissä on maakunta-, seutukunta- ja kuntatason sisällä myös suuria poikkeamia, muutosprosesseja ja vahvasti eriaviä kehityskulkuja, jotka on hyvä tunnistaa ja tunnustaa osana alueiden kehittämistä (Lehtonen ym. 2020). Mikro- ja pienyritysten merkitys on pienten kuntien talouteen ja laajemminkin maaseutumaisten alueiden talouteen nähden paikoin hyvinkin suuri ja keskisuuret yritykset kohdealueilleen erittäin merkittäviä.

1.1 Tutkimuksen tavoite ja asemointi

Tämän katsauksen tarkasteluilla halutaan selvittää mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten kasvualueita ja tutkia löytyykö kasvuprosesseja myös maaseutumaisilta sekä väestönmuutoksen haastamilta alueilta. Katsauksen tavoitteena on luoda alueellisesti tarkka ja temaattisesti monipuolinen tarkastelu aihepiiriin ja nostaa aikaisemmin tunnistamattomia tai keskustelussa vähäiseen asemaan jääneitä merkittäviä trendejä esiin. Tarkastelemme katsauksessa mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten liikevaihdon, työpaikkojen sekä tavara- ja palveluviennin kehityskuvaa. Hankkeessa tarkastelimme kuntien yrityskehityksen kasvu- ja kehitysprofieileja tilastollisesti yhdistämällä yritysten talouden, työllistävyyden ja viennin (tavarat sekä palvelut) rekisteritiedot. Lisäksi selvitimme sitä, kuinka vahvasti kasvu kytkeytyy alueelliseen rakenteeseen.

Liikevaihdon alueellista jakaumaa voidaan tarkastella mikro- ja pienyritysten osalta yritystilastoista kohtalaisen luotettavasti yritysten kotipaikkojen perusteella sekä osittain myös keskisuurten yritysten osalta. On kuitenkin huomattava, että isompien yritysten, monen toimipisteen yritysten tai toimintamalliltaan laajasti alihankintaan nojaavien yritysten osalta liikevaihdon alueellisen jakauman tarkastelu on haastavampaa, mikä tulee huomioida kotipaikkatietoon kytkettyjen tarkastelujen tulkinnessa. Eri toimialojen alihankinnan alueelliset arvoketjut sekä yritysverkostot olisivat jo itsessään olennaisia syventymisen kohteita. Yrityksien toimialue ja kotipaikat eivät aina myöskään ole suoraan kytköksissä toisiinsa.

2 Tutkimuksen tilastoaineistot ja menetelmät

Tutkimuksen tarkasteluissa hyödynnettiin useita Tilastokeskuksen yrityskohtaisia mikroaineistoja, joissa jokaisen yrityksen tilastoidut rekisteritiedot on esitetty luokittelemattomana numeerisena tietona. Luokittelemattomia tilastotietoja tarkastelemalla voidaan rakentaa tarkempia kehityskuvaa ja kasvua mittaavia indikaattoreita. Useiden vertailuvuosien tarkastelussa voidaan käyttää aikasarjojen analytiikkaan soveltuvia menetelmiä. Tietosuojan vuoksi aggregointiin tulee sisällyttää aina vähintään kolme yritystä, joten vähälukuisempien keskisuurten sekä pienten yritysten tiedot summattiin kunnittain yrityskokoluokittain mikroyritysten tietoihin.

Pääasiallinen tilastolähde tarkasteluissa on FIRM_ENTER -mikroaineisto, johon sisältyvät kaikki tilastointikriteerin ylittävät yritykset vuosittain. Tilastossa ovat mukana yritykset, jotka ovat toimineet yli puoli vuotta tilastovuonna ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilöä tai tase ylittää 170 000 euroa tai nettoinvestoinnit ylittävät 50 000 euroa tai joiden liikevaihto on ylittänyt vuosittain määritellyn tilastorajan (12 273 euroa vuonna 2021). Rajasimme yritykset oikeudellisen muodon mukaan osakeyhtiöihin, osuuskuntiin, kommandiittiyhtiöihin, avoimiin yhtiöihin, luonnollisiin henkilöihin sekä verotusyhtiöihin.

Aineistosta tuotettiin tiedot liikevaihdosta, henkilötyövuosista, yrityskokoluokasta ja yrityksen kotipaikasta. Lisäksi aineistoon yhdistettiin pseudonymisoidun yritystunnuksen avulla FIRM_VAT-aineistosta arvonlisäverotietojen perusteella EU:n sisäkauppaan kuuluva palveluvienti. Tavaroiden ulkokaupan arvon tiedot tuotiin tarkasteluun tullin

TULLI_ENTER-aineistosta. Tarkasteluissa hyödynnetyt kunnittaiset väestötiedot ja kuntarajat ovat Tilastokeskuksen avoimia aineistoja.

Tiedoissa esiintyy neljä tilastointitapojen muutosten aiheuttamaa katkosta vuosien 2010–2021 aikasarjoissa. Vuoden 2021 osalta henkilötyövuosien laskentatapa ei ole verrannollinen aiempiin vuosiin verrattuna. Kokonaisvähennys koko maan osalta on 9 % vuoteen 2020 verrattuna. Vuosien 2012 ja 2013 välillä eroja on tilastoon kuulumisen sekä liikevaihdon ja henkilömäärän osalta. Vuodesta 2021 alkaen tilastossa on mukana arvioverotettujen yritysten liikevaihto, mikä lisää tilastossa olevan liikevaihdon määrää yhteensä noin 700 miljoonalla eurolla vuoteen 2020 verrattuna. Arvioverotetut yritykset ovat tyypillisesti mikroyrityksiä. Lisäksi rahoituksen ja vakuutuksen päätoimialan yritysten liikevaihdot on tilastoitu vuodesta 2021 alkaen.

Tavaraviennin osalta pienimpien yritysten tarkastelussa kannattaa huomioida Intrastat-mekanismi, koska tavaraviennin tilastoissa on mukana ainoastaan Intrastat-ajan ylittävien yritysten vienti. Raja-arvo on muuttunut vuosittain, vuonna 2021 se oli 600 000 €.

Taulukko 1: Tarkasteluissa käytetyt muuttujat aineistoittain¹

Aineisto	Muuttujan nimi	Selite
kaikki	syrtun	Pseudonymisoitu y-tunnus
FIRM_ENTER	VerohOikMuoto	Oikeudellinen muoto
FIRM_ENTER	Liikevaihto ²	Liikevaihto
FIRM_ENTER	henkmaara	Henkilötyövuosien määrä
FIRM_ENTER	PKSLuokitusEU	EU:n kokoluokitus
FIRM_ENTER	kotikuntaVuosi	Kotikunta
FIRM_VAT	lv_EUPalvMyynti	EU Palvelumyyntit
TULLI_ENTER	totexp	Viennin kokonaisarvo

Tutkimuksen tarkasteluissa ei ole korjattu inflaatiota sen maltillisen tason vuoksi. Esimerkiksi kuluttajahintaindeksillä tarkasteltuna hinnoissa oli vuosittaista nousua vuosien 2015–2020 välillä yhteensä 3,55 % ja vuosien 2020–2021 välillä 2,27 prosenttiyksikköä lisää (Tilastokeskus 2024).

Tilastolliset tarkastelut on toteutettu pääosin tuottamalla yritystasoisista rekisteritiedoista kuntatason summatietoja aggregointityökaluja käyttäen. Aggregointi on tehty vuosittain ja yrityskokoluokittain useita yritysrekisteritietoja käyttäen. Tieto on koottu aikasarjaksi vuosille 2010–2021 yhdeksi taulukoksi. Datan käsittely ja aggregoinnit on toteutettu Tilastokeskuksen FIONA-etäkäyttöympäristössä R-tilasto-ohjelmalla.

Karttatuotanto, ajalliset vertailut ja aikasarjojen tarkastelut on tehty ESRI ArcGIS Pro -ohjelmistolla. Aikasarjojen tilastolliseen tarkasteluun käytettiin kuntakohtaisesti Mann-Kendall trenditestiä, jolla voidaan arvioida, onko kunnassa kasvava vai taantuva kehitys, sekä onko kehitys tilastollisesti merkitsevä ja millä luottamusvälillä. Mann-Kendallin testi on ei-parametrinen, eikä se mittaa muutoksen suuruutta vaan vain suuntaa (Mann 1945; Kendall 1948; ESRI 2024). Tarkastelussa äkillinen muutos suuntaan tai toiseen, kasvu-supistuminen-kasvu tai supistuminen-kasvu-supistuminen ja myös tasainen kehitys tuottavat ei trendiä -lopputuleman.

¹ Tarkemmat metadatakuvaukset aineistoihin saatavilla Tilastokeskuksen aineistojen kuvauksista: <https://taika.stat.fi/fi/index>

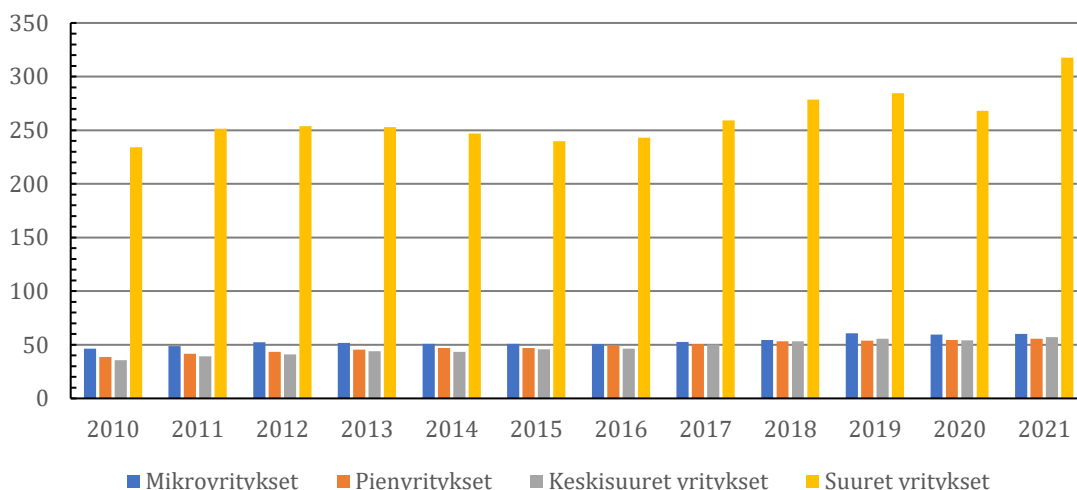
² Vuoden 2013 liikevaihdon datasta on poistettu yksi merkittävä poikkeava ääriarvo pienyrityskokoluokasta.

3 Mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten talouden ja henkilötyövuosien muutos

Suomen mikro- ja pienyritykset yhdessä muodostivat yritysten³ liikevaihdosta vajaan neljänneksen (23,6 %) ja lisäksi keskisuuret yritykset mukaan lukien reilun kolmanneksen (35,2 %) vuonna 2021 (Kuva 1). Mikroyritykseksi määritellään yritys, jossa työskentelee alle 10 työntekijää, ja sillä on alle kahden miljoonan euron liikevaihto tai taseen loppusumma (ks. Euroopan komissio, 2003). Pienyrityksessä on puolestaan alle 50 työntekijää ja alle 10 miljoonan euron liikevaihto tai taseen loppusumma, kun keskisuudessa on alle 250 työntekijää vuosiliikevaihdon ollessa enintään 50 miljoonaa tai taseen loppusumman ollessa enintään 43 miljoonaa euroa. Tarkemmin eriteltynä mikroyritysten liikevaihto Tilastokeskuksen yrityskohtaisessa FIRM_ENTER-datassa vuonna 2021 oli 60,1 miljardia euroa (12,2 %), pienyritysten 55,6 MRD (11,3 %) ja keskisuurten 57,2 MRD (11,6 %). Kaikkien yritysten liikevaihto oli 490,6 miljardia euroa.

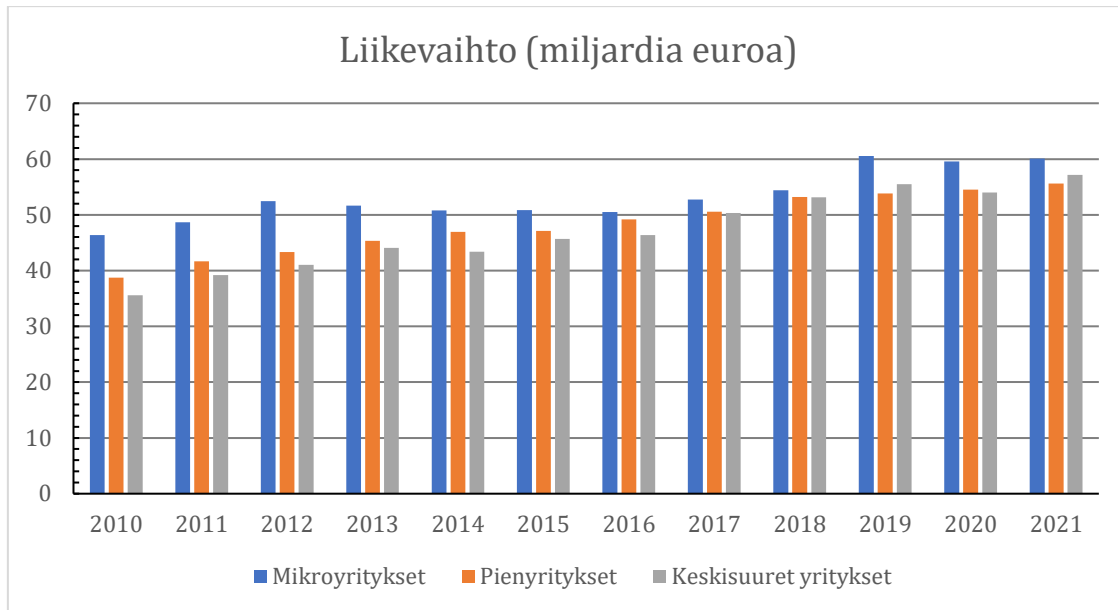
Suurten yritysten liikevaihto on ollut sysäyksittäisessä kasvukehityksessä. Huippuvuodet ovat olleet 2012, 2019 ja 2021, ja pohjakohdat vuosina 2015 ja 2020 (kuva 1). Pienten ja keskisuurten yritysten kasvu on ollut verrattain vakaata, mutta keskisuurten yritysten osalta vuosien 2014 ja 2020 kehitys on ollut lievästi taantuva (kuva 2). Mikroyritysten liikevaihto on kokonaisuutena kasvanut vuodesta 2010 vuoteen 2021. Tälle välille osui kuitenkin laskutrendi vuosille 2012–2016 sekä vuodelle 2020. Mikro- ja pienyritykset muodostavat määrällisesti noin 97 % Suomen yrityksistä ja niissä on noin kaksi viidestä (39 %) yritysten työpaikoista (kuva 3) – keskisuuret yritykset mukaan lukien työpaikkojen osuus yrityksissä oli yli puolet (52,8 %) (kuva 3). Määrällisesti keskisuuria yrityksiä oli 1,4 % ja suuria 1,6 %.

Liikevaihto (miljardia euroa)

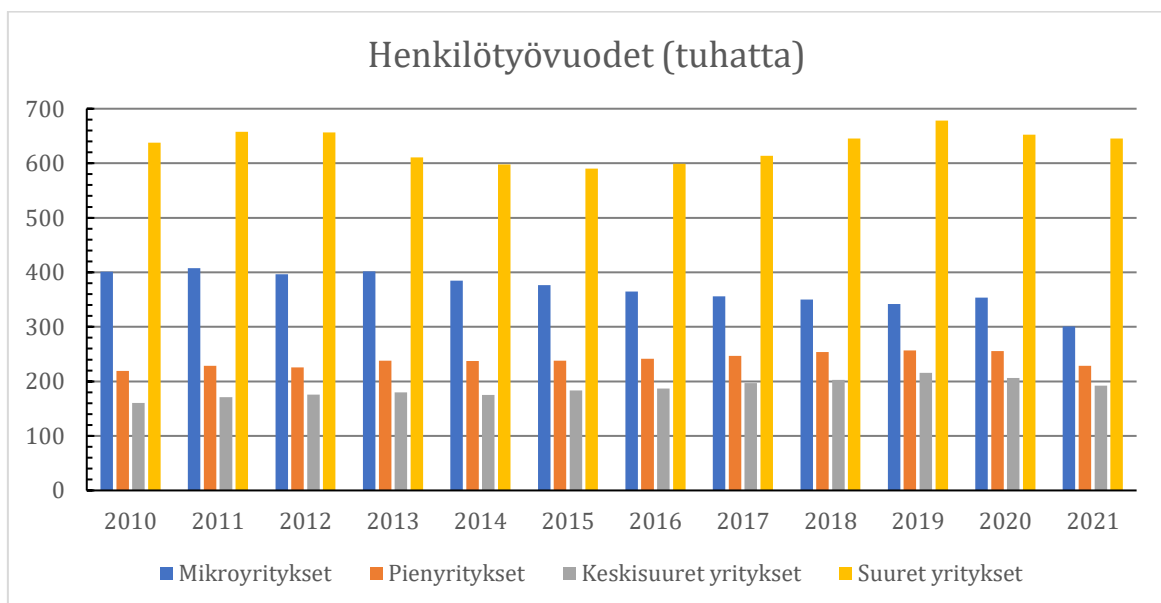
Kuva 1. Yritysten liikevaihdon määrä ja muutos kokoluokittain Suomessa 2010–2021. Lähde: Laskettu Tilastokeskuksen FIRM_ENTER -mikroaineistosta.

³ Yritysmuodoiksi on rajattu osakeyhtiöt, avoimet yhtiöt, kommandiittiyhtiöt, osuuskunnat sekä luonnolliset henkilöt (T:mi).

Kuva 2. Yritysten liikevaihdon määrä ja muutos kokoluokittain (ilman suuria yrityksiä) Suomessa 2010–2021. Lähde: Laskettu Tilastokeskuksen FIRM_ENTER -mikroaineistosta.

Ainoana kaikista yrityskokoluokista mikroyritysten työpaikkojen määrä on laskenut tarkastelujaksolla, joskin esimerkiksi Nokian talousshokin myötä vuodelle 2013 sekä koronavuodelle 2020 osuu nousutrendi suurten yritysten työpaikkojen laskiessa. Vuosien 2010 ja 2020 välillä mikroyritysten työpaikkamäärä laski noin 47 000. Pienten yritysten työpaikkakehitys oli kasvussa vuoteen 2020 asti ja selvää laskua tapahtui vuonna 2021. Keski-suurten yritysten työpaikkojen määrä kasvoi muuten maltillisesti, mutta laskua tapahtui vuosina 2014, 2020 sekä 2021. Suurten yritysten työpaikkamäärä on vaihdellut suhdanteiden mukana, mutta on vuonna 2021 kokonaisuutena samalla tasolla kuin 2010. Eri yrityskokoluokissa vuosien 2020 ja 2021 välille osuva lasku johtuu osin laskentatavan muutoksesta, joka pienensi koko maan henkilötyövuosia 9 %.

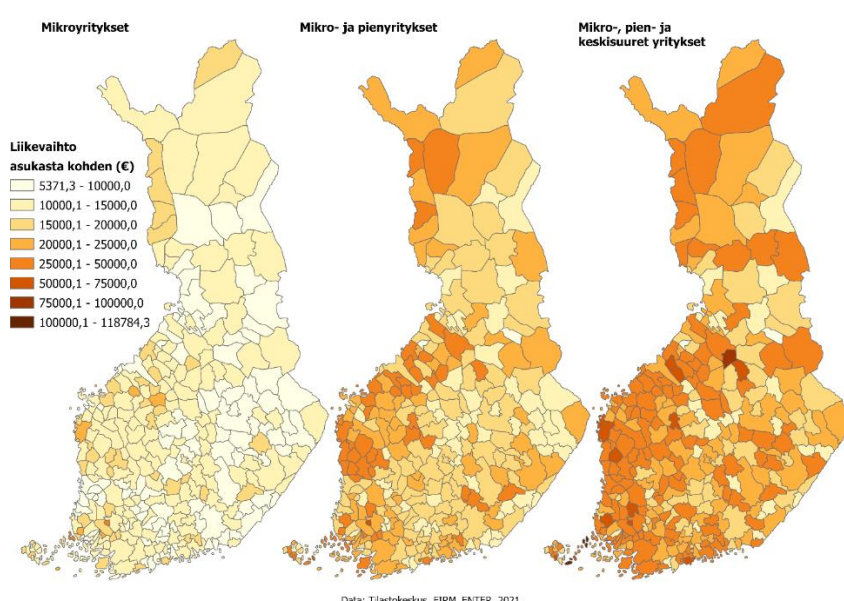
Kuva 3. Yritysten henkilötyövuosien määrä ja muutos kokoluokittain Suomessa 2010–2021. (Vuosien 2020 ja 2021 välillä on tapahtunut laskentatavan muutos, joka pienensi koko maan henkilötyövuosia 9 %, ja näkyy myös tässä aikasarjassa.) Lähde: Laskettu Tilastokeskuksen FIRM_ENTER -mikroaineistosta.

4 Yritysten liikevaihdon alueellinen rakenne ja kehityskuva

Yritysten liikevaihto keskittyy euromääräisesti selvästi suurimpiin kaupunkeihin, mikä on luonnollista väestön keskittyneisyydenkin perusteella. Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere, Oulu ja Lahti ovat suoraan liikevaihdossa mitattuna johtavat paikkakunnat pelkkien mikroyritysten kokoluokassa vuonna 2021. Samoin on myös, jos lasketaan mikroyritysten liikevaihto yhteen pientenyritysten ja keski suurten yritysten kokoluokkien kanssa.

Kun yritysten liikevaihto suhteutetaan väestöön, mikroyritysten liikevaihdon osalta suurista kaupungeista vahvin on Helsinki, mutta vasta kuntien välisessä vertailussa sijalla 26. Mikroyritysten sekä pienten ja keski suurten yritysten liikevaihdossa väestöön suhteutettuna tehokkaimpien paikkakuntien joukossa suurista kaupungeista pysyy vain Helsinki. Väkimäärään suhteutetussa yritysten liikevaihdossa nousevat usein kärkeen pienet paikkakunnat ja seutukaupungit, mutta ilmiö ei toki koske kaikkia pieniä tai maaseutumaisia paikkakuntia (kuva 4). Tilastollisesta sattumasta ei ole kyse, koska kartoilla on havaittavissa joukko laajoja useiden kuntien aluemuodostumia, joissa tarkasteltujen yrityskokoluokkien liikevaihto suhteessa väestöön on vahvaa. Tarkastelun ehkä keskeisin anti on, että myös pienillä paikkakunnilla voidaan tuottaa vahva yritysekosysteemi. Pienten paikkakuntien merkitys saattaa jäädä seutukuntatason tilastollisissa tarkasteluissa lähes näkymättömiin, eivätkä ne välttämättä erotu maakuntatasolla ollenkaan.

Väestöön suhteutetun liikevaihdon osalta vahvoja aluemuodostumia on mikroyritysten sekä mikro- ja pienyritysten kokoluokassa useita, mutta erityisen tiheästi Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan alueella, Varsinais-Suomessa, Länsi-Lapissa ja Ahvenanmaalla. Keski suuret yritykset mukaan lukien länsirannikon ja Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan eri seutuja erottuu kohtalaisen vahvoina alueina, kuten osia Lapista.

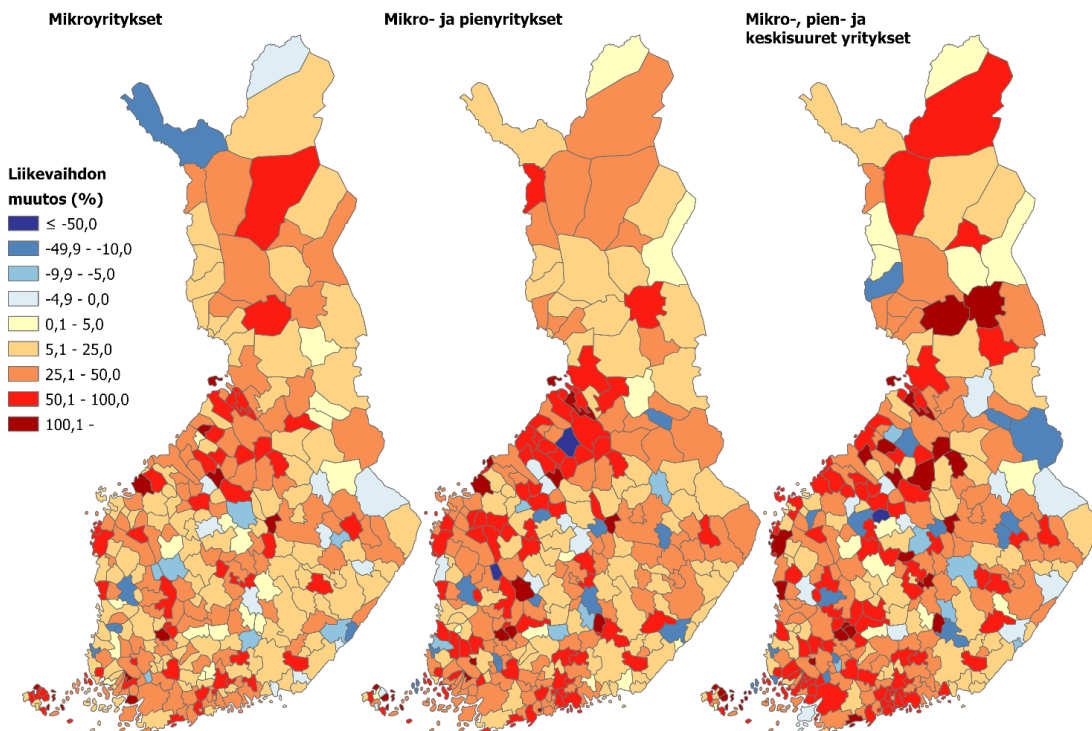

Kuva 4. Yritysten liikevaihto asukasta kohden mikroyritysten sekä pienten ja keski suurten yritysten kokoluokissa kunnittain vuonna 2021 yrityksen kotipaikan mukaan.

Nykytilanteen lisäksi tarkasteltiin myös liikevaihdon muutosta vuosien 2010–2021 välillä. Tarkastelussa on käytetty suhteellista muutosta (kuva 5) sekä lisäksi ajallisen kehityksen suunnan ja systemaattisuuden tarkastelua Mann-Kendall -testiin perustuen (kuva 6). Yritysten liikevaihto kasvoi 11 vuodessa mikroyritysten osalta 92,2 % kunnista, mikro- ja pienyritysten osalta 88,74 % kunnista ja keskiuuret yritykset mukaan lukien 91,3 % kunnista. Aikavälillä yli 50 % kasvuun (vastaa 3,75 % vuotuista kasvua) ylsi mikroyritysten osalta 19,7 % kunnista, pienet yritykset mukaan lukien 29,1 % kunnista ja edelleen keskiuuret mukaan lukien 35,9 % kunnista.

Mikroyritysten kokoluokassa kasvualueita oli paljon, mutta selkeimmät yhtenäiset kasvualueet muodostuivat Uudenmaan, Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan alueille, Pohjois-Pohjanmaan keski- ja eteläosiin sekä Keski-Pohjanmaalle. Pienyritykset mukaan lukien vahvimmat kasvualueet keskittyvät Pohjois-Pohjanmaan keski- ja eteläosiin sekä Etelä-Pohjanmaalle. Edelleen keskiuuret yritykset mukaan lukien kasvualueita muodostuu useita. Ne sisältävät väestöltään ja sijainniltaan hyvin erilaisia kuntia.

Aikasarjatarkastelu osoittaa, että merkittävässä osassa kuntia kasvu on ollut systemaattista, eikä kyse ole hetkellisestä muutoksesta (kuva 5). Yritysten liikevaihdossa voitiin havaita 12 vuotta käsittäneessä aikasarjassa mikroyritysten osalta melko varma kasvutrendi⁴ 53,7 prosentissa kunnista, ja erittäin varma kasvutrendi 32,0 prosentissa kunnista. Mikro- ja pienyritysten liikevaihdon melko varmoja kasvutrendikuntia oli 65,4 % ja erittäin varmoja 48,5 % kunnista. Keskiuuret yritykset mukaan lukien kasvavia on melko varmasti 68,6 % ja varmasti 51,1 % kunnista.

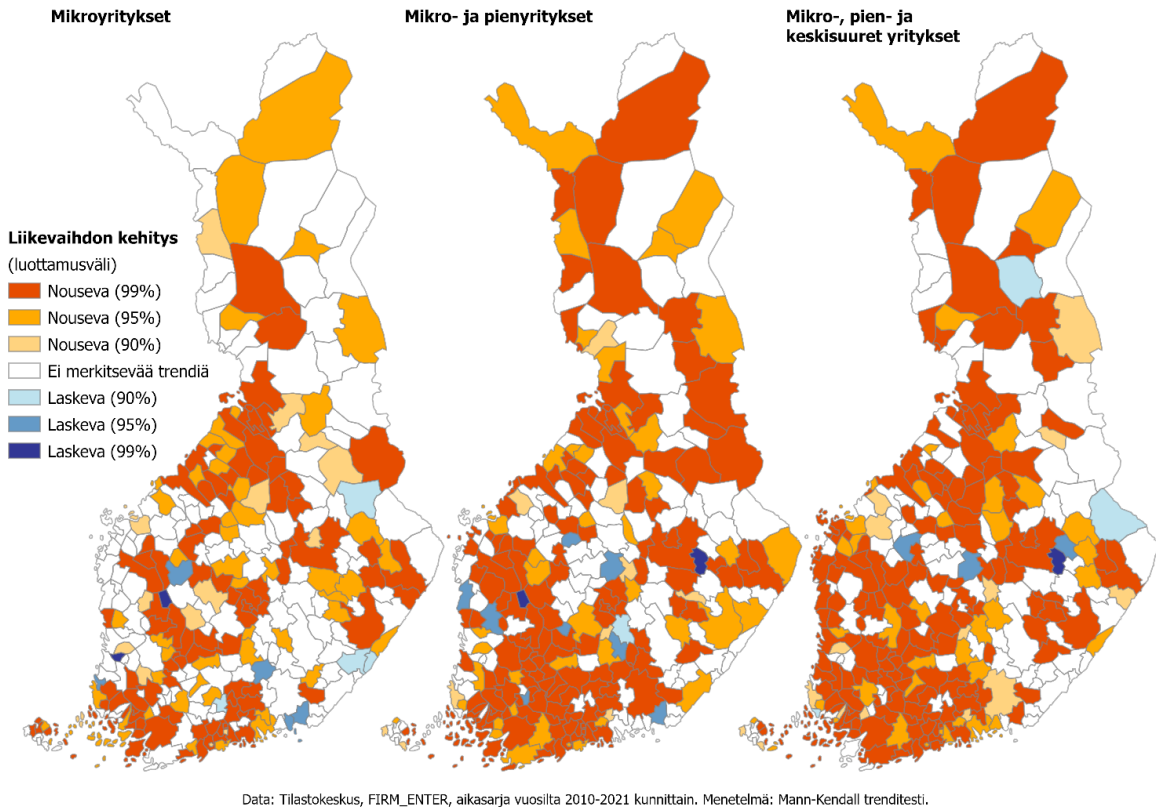

Data: Tilastokeskus, FIRM_VAT, vuosien 2010-2021 muutos kunnittain.

Kuva 5. Yritysten liikevaihdon muutos mikroyritysten sekä pienten ja keskiuurten yritysten kokoluokissa kunnittain vuosien 2010 ja 2021 välillä yrityksen kotipaikan mukaan.

⁴ 90 % luottamusväli on tulkittu tekstissä melko varmaksi ja 99 % luottamusväli erittäin varmaksi. 90 % luottamusvälillä on 10 % tilastollinen mahdollisuus väärintulkintaan ja vastaavasti 99 % luottamusvälillä vääriin tulkintaan on yhden prosentin todennäköisyys. Kasvavassa trendissä voi olla satunnaisia laskevia havaintoja mukana, mutta yleinen trendi on kasvava.

Mikro- ja pk-yrityskentällä on siis merkittävä joukko yrityksiä myös kasvukeskusten ulkopuolella ja maaseutumaisilla alueilla, jotka pystyvät tuottamaan väestöön nähden merkittävää liikevaihtoa. Ilmiöstä on löydettävissä selkeitä aluemuodostumia ja niille kohdentuu ajallisesti systemaattista kasvua. Alueelliset erot ovat toki merkittäviä, mutta Suomen verrattain hitaan talouskasvun ajanjaksolla tämän ilmiön tunnistaminen on tärkeää – samoin myös sen mahdollistaminen jatkossa.

Kuva 6. Yritysten liikevaihdon muutoksen aikasarjan Mann-Kendall -trenditarkasteluna mikroyritysten sekä pienten ja keskiuurien yritysten kokoluokissa kunnittain vuodet 2010–2021 kattavalla aikasarjalla yrityksen kotipaikan mukaan.

Kytetään vielä mikro- ja pienyritysten liikevaihdon muutos väestön muutokseen (kuva 7). Kahden muuttujan kartalle on tuotu esiin liikevaihdon ja väestön osalta Mann-Kendall -testillä profiloidut alueet 90 % luottamusvälillä. Kasvavan väestön sekä kasvavan mikro- ja pienyritysten liikevaihdon alueet lienevät alueellisen kasvun ja resilienssin kannalta helpoimpia kehittämisen kohteita. Liikevaihdon ja väestön osalta kasvavat alueet (sininen) käsittää 50 kuntaa, joissa on kasvukeskuksien, niiden lähialueiden ja seutukaupunkien lisäksi muutama maaseutumainen kunta.

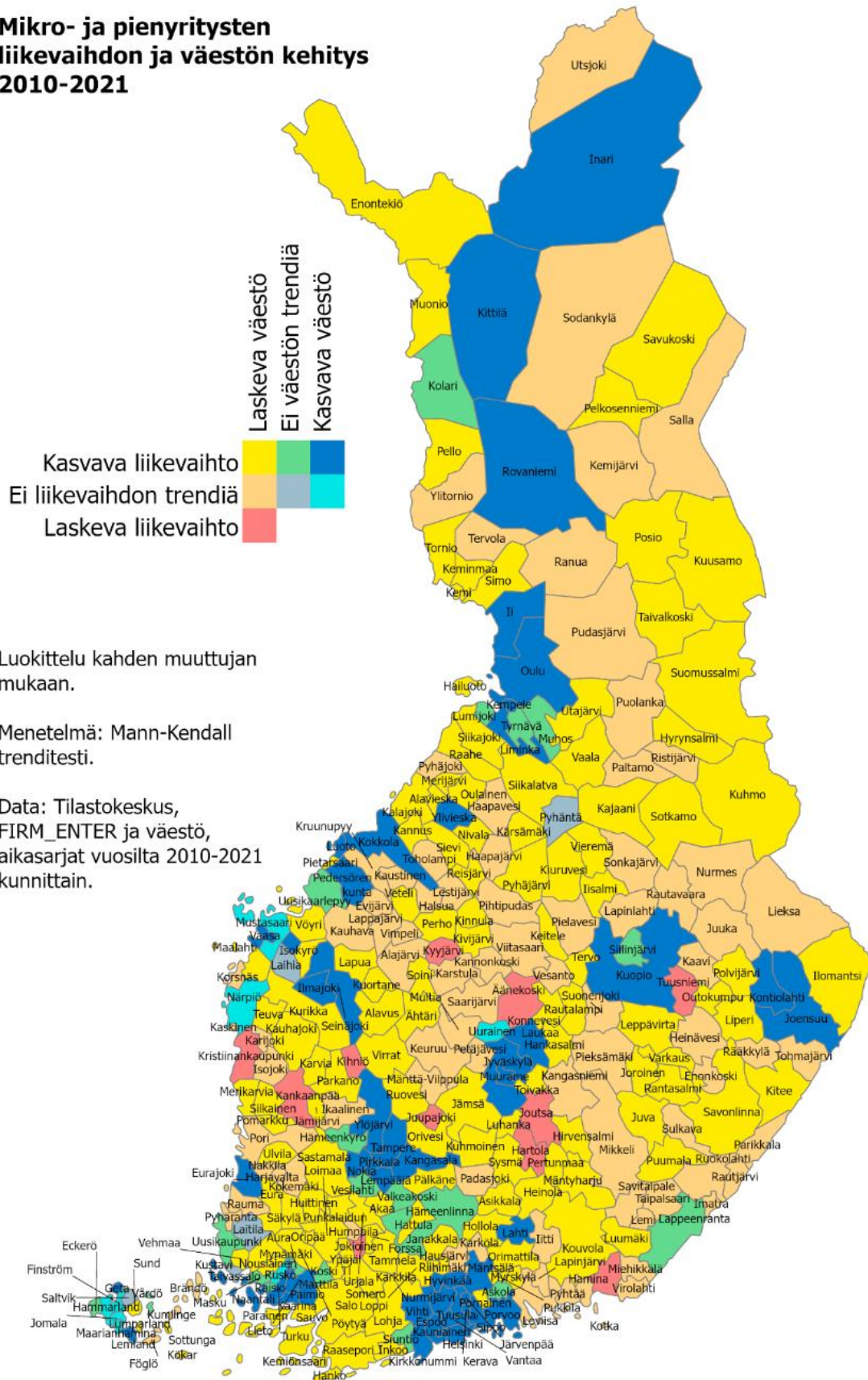
Määrällisesti suurin luokka on väestön osalta laskevat ja liikevaihdon osalta kasvavat alueet (keltainen), joita on yhteensä 132. Liikevaihdoltaan kasvavat alueet, joissa on laskevan väestön trendi tai ei ole tunnistettavaa väestön trendiä, näyttävät olennaisena alueluokkana kehittämisen kannalta. Veto- ja pitovoimatekijöiden (esimerkiksi koulutus ja palvelut) kehittäminen hyvin toimivan mikro- ja pienyrityskentän puitteissa voi olla kansantalouden kannalta hyvinkin kannattavaa.

Väestön ja liikevaihdon osalta laskevat alueet (punainen) käsittää 11 kuntaa. Kartta osoittaa myös alueet, joissa jommankumman trendin osalta ei ollut tunnistettavia alueita. Näitä ovat 83 laskevan väestön kuntaa ilman liikevaihdon trendiä (oranssi), 20 kasvavan liikevaihdon kuntaa ilman väestön trendiä (vihreä) ja 8 kasvavan väestön kuntaa ilman liikevaihdon trendiä (turkoosi).

Mikro- ja pienyritysten liikevaihdon osalta trendittömät tai laskevat alueet ovat aluekehittämisen kannalta huolestuttavia, varsinkin laskevan väestön alueilla. Kumpikaan trendi ei ollut tunnistettavissa 5 kunnan osalta (harmaa). On huomion arvoista, että missään Suomen kunnista ei ole laskevaa tai trenditöntä mikro- ja pienyritysten liikevaihtoa ja kasvavaa väestöä.

On myös todettava, että tämä mikro- ja pienyritysten liikevaihdon ja väestön kehityksen suhdetta tarkasteleva kartta pyrkii lähinnä tuomaan esille aluemuodostumien monipuolisuutta ja myös maakuntatason sisäistä vaihtelevuutta näiden osalta. Ennen laajempia johtopäätöksiä tarkastelua on syytä syventää useiden eri mittareiden kautta. Tarkastelu osoittaa kuitenkin väestönmuutoksen kanssa kamppailevien alueiden merkittävän taloudellisen kehityspotentiaalin ainakin toteutuneen kehityksen valossa.

Mikro- ja pienyritysten liikevaihdon ja väestön kehitys 2010-2021

Luokittelu kahden muuttujan
mukaan.

Menetelmä: Mann-Kendall
trenditesti.

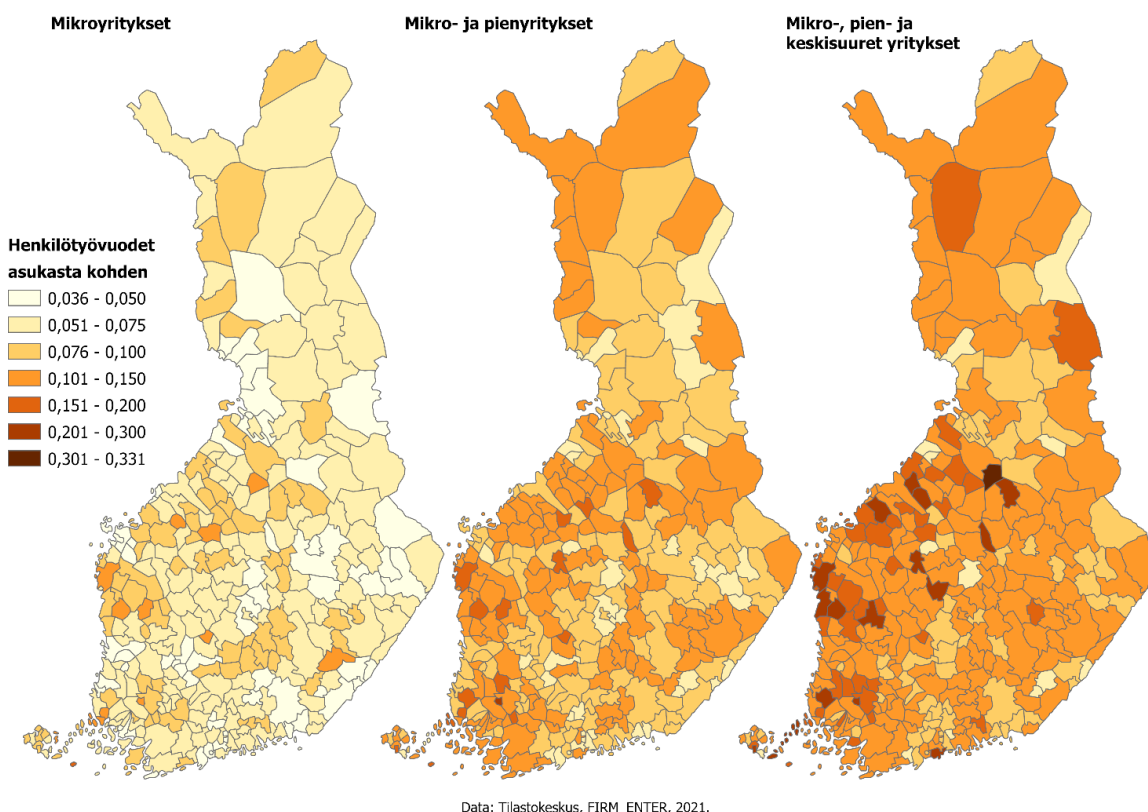
Data: Tilastokeskus,
FIRM_ENTER ja väestö,
aikasarjat vuosilta 2010-2021
kunnittain.

Kuva 7. Mikro- ja pienyritysten liikevaihdon muutoksen ja väestön muutoksen aikasarjojen Mann-Kendall -trenditarkastelut kunnittain vuodet 2010-2021 kattavalla aikasarjalla kahden muuttujan mukaan luokitellulla kartalla.

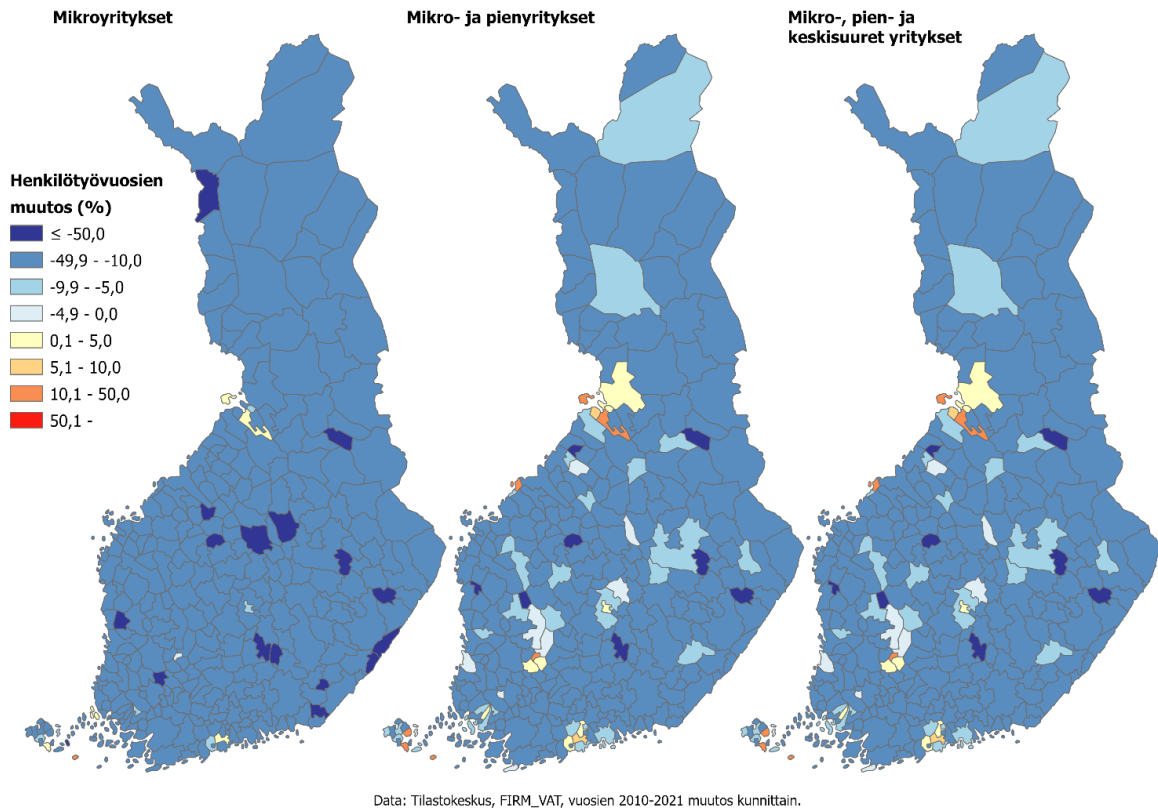
5 Yritysten henkilötöyvuosien alueellinen rakenne ja kehityskuva

Mikroyritykset ovat merkittäviä työpaikkojen tuottajia maaseutumaisilla alueilla sekä laajemminkin kaupunkien ja kehysalueiden ulkopuolella, kun tarkastellaan henkilötöyvuosia suhteutettuna asukasmäärään (kuva 8). Mikro- ja pienyritysten osalta vaihtelu on voimakasta alueellisesti, joskin Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Pohjanmaan alueet ja paikoin myös Itä-Suomi sekä Länsi-Lappi erottuvat. Kun otetaan työllistävyyden osalta huomioon myös keskisuuret yritykset, läntisen rannikon seutuja nousee vahvasti esiin.

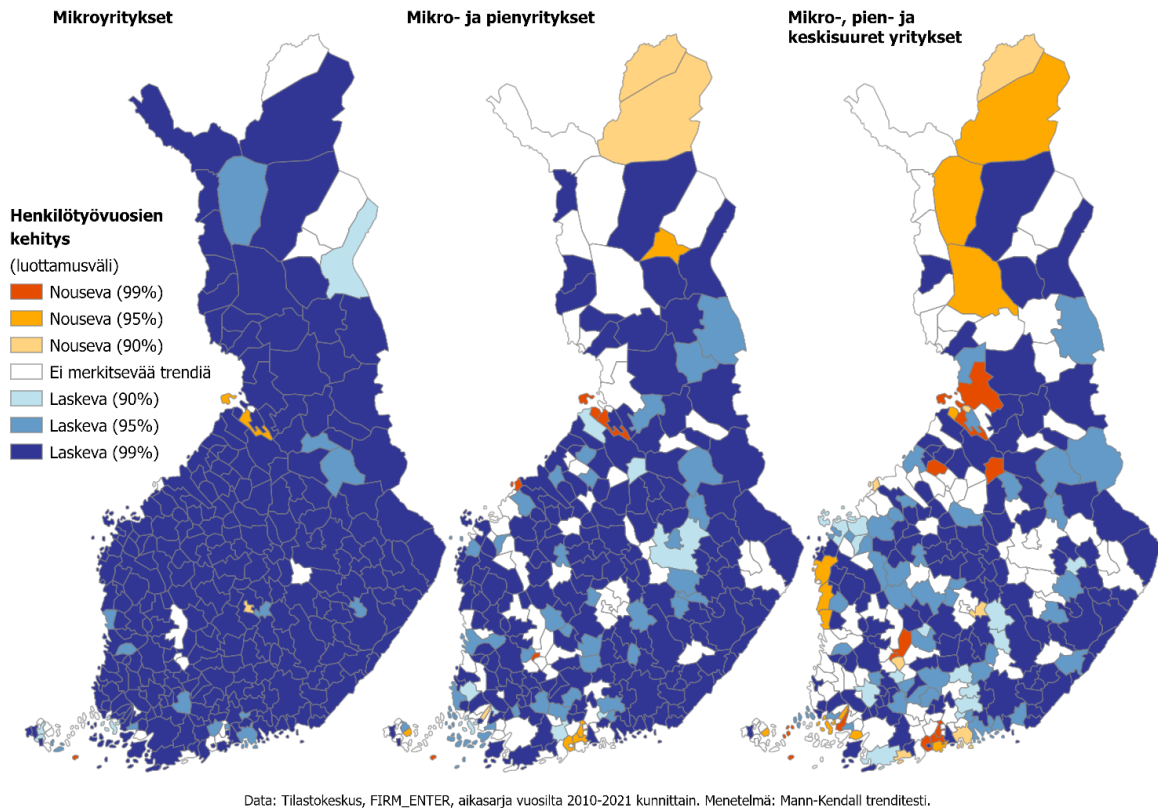
Yritysten toiminnan ja tehokkuuden kehittyessä ja useilla aluilla työikäisen väestön vähentyessä työpaikkojen aleneva kehitystrendi on yleinen, suorastaan vallitseva (kuva 9). Mikroyritysten kokoluokassa Vantaan lisäksi vain viisi kuntaa on kasvattanut henkilötöyvuosia 2010–2021. Mikro- ja pienyritysten osalta henkilötöyvuosia kasvattaneita kuntia on 19, vahvimpana poikkeuksena Oulun seutu. Keskisuuret yritykset huomioiden työpaikkamäärissä nousua on ollut 12,6 % kunnissa, lähinnä Oulun seudulla, Tampereen seudulla ja pääkaupunkiseudulla. Trenditarkastelun tulokset pitkälti vahvistavat samat havainnot, joskin osassa Lapin kunnista on ollut välillä osittaista nousua kokoaikavälin laskevan muutoksen sisällä (kuva 9).

Kuva 8. Yritysten henkilötöyvuodet asukasta kohden mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten kokoluokissa kunnittain vuonna 2021 yrityksen kotipaikan mukaan.

Kuva 9. Yritysten henkilötyövuosien muutos mikroyritysten sekä pienten ja keskiuurten yritysten kokoluokissa kunnittain vuosien 2010 ja 2021 välillä yrityksen kotipaikan mukaan.

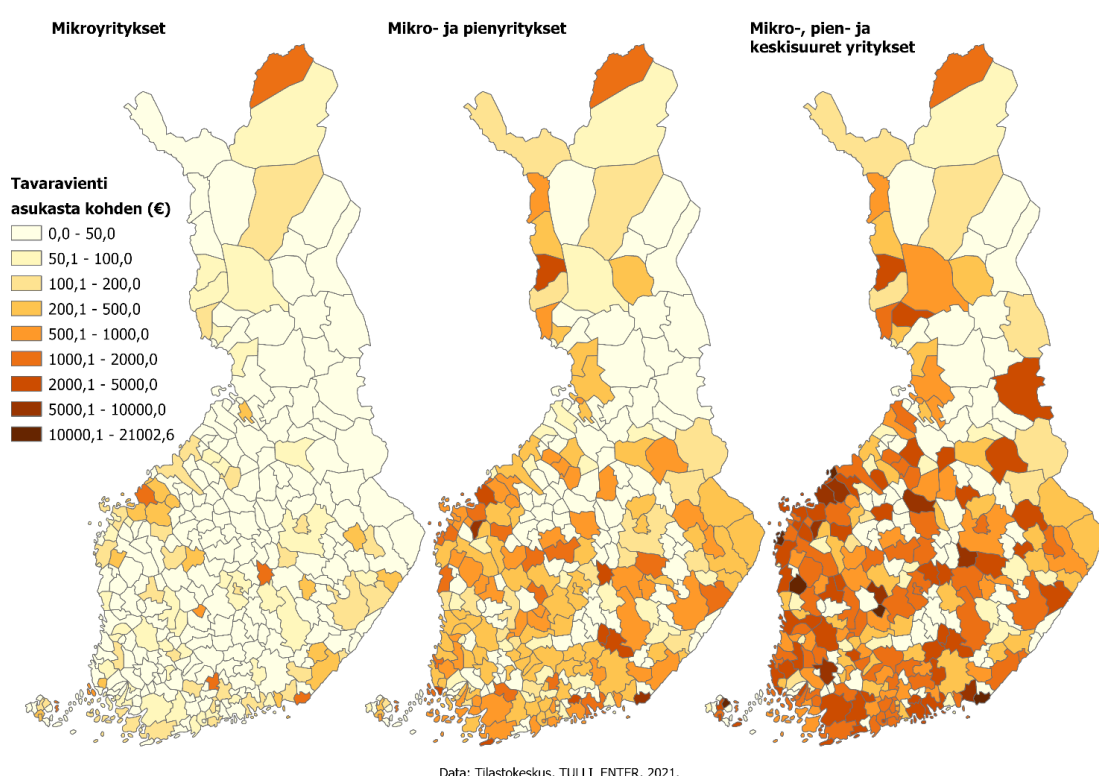
Kuva 10. Yritysten henkilötyövuosien muutoksen aikasarjan Mann-Kendall -trenditarkasteluna mikroyritysten sekä pienten ja keskiuurten yritysten kokoluokissa kunnittain vuodet 2010–2021 kattavalla aikasarjalla yrityksen kotipaikan mukaan.

6 Viennin (tavarat ja palvelut) alueellinen rakenne ja kehityskuva

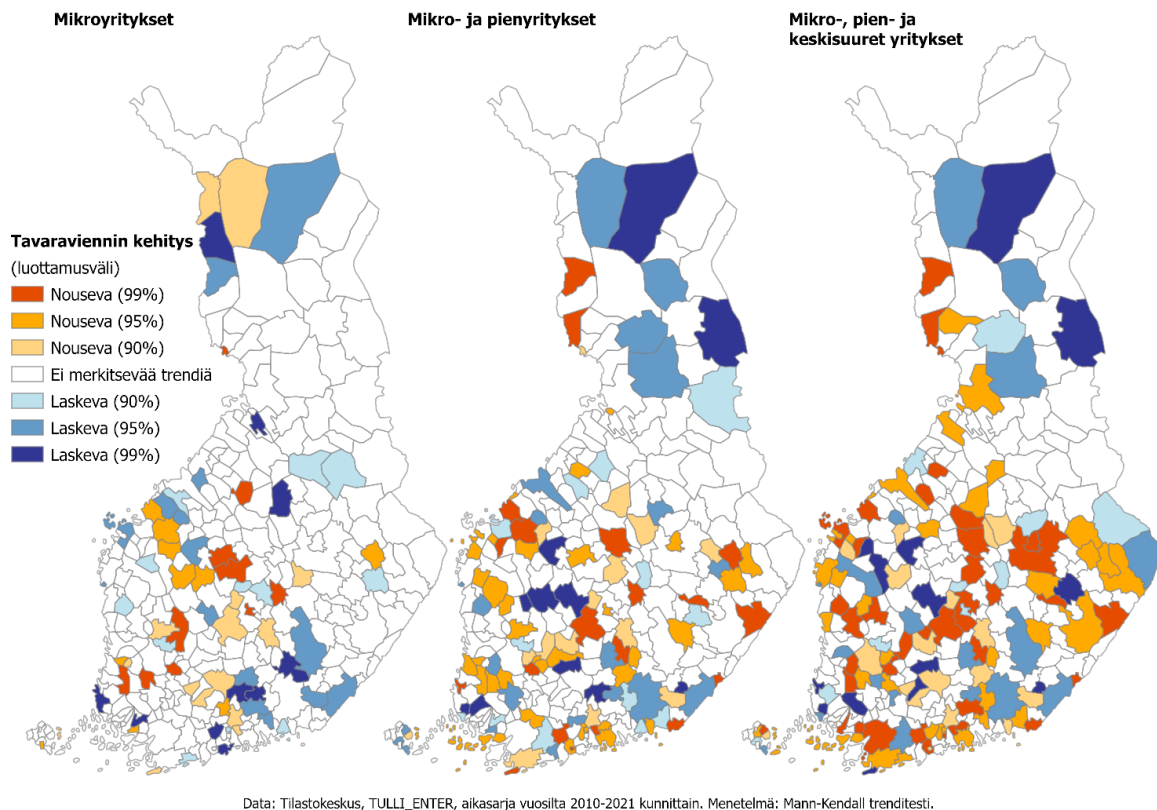
Mikro- ja pienyritysten vienti voidaan nähdä varhaisen kasvuvaiheen vientinä ja siksi hyvin kiinnostavana kehityksen mittarina. Suurten yritysten osuus Suomen tavaraviennistä oli vuonna 2021 81,4 %, keskisuurten 10,8 %, pienten 4,1 % ja mikrojen 0,9 % (Tulli 2022). Vienti on selkeä kasvun mahdollisuus ja Suomessa on merkittävä määrä kuntia, osa myös maaseutumaisilla alueilla, joissa mikro- ja pienyritykset ovat väestöön suhteutettuna merkittäviä viejiä (kuva 11). Suomalaisten mikroyritysten vienti on kuitenkin selkeästi alhaisempaa verrattuna naapurimaihimme sekä muihin pieniin ja kehittyneisiin talouksiin Euroopassa (Eurostat, 2021 & 2022).

Keskisuuret yritykset mukaan lukien Suomessa on laaja joukko kuntia kasvukeskuksien ulkopuolella, joissa yritysten vienti on vahvaa. Mikro- ja pk-yritykset vievät tavaroita yli 2000 € arvolla asukasta kohden 63 kunnassa. On samalla todettava, että suomalaisten mikroyritysten tavaravienti on selvästi pienempää verrattuna Euroopan muihin pieniin ja kehittyneisiin talouksiin sekä etenkin verrattuna Ruotsiin, Norjaan ja Viroon (Eurostat 2021 & 2022). Tämä osoittaa, että myös tässä yrityskokoluokassa viennin kasvattaminen on mahdollista.

Tavaraviennissä on kohtalaisen paljon vuosittaista vaihtelua, joten tarkastelu on rajattu ajallisen muutoksen osalta aikasarjan trendianalyysiin. Merkittävästä osasta kuntia ei ole tunnistettavissa tilastollisesti merkitsevää trendiä, mutta vajaassa kolmanneksessa (30,4 %) mikro- ja pk-yritykset ovat kasvattanut systemaattisesti vientiään. Pienemmissä yrityskokoluokissa kasvutrendi on ollut harvinaisempaa.

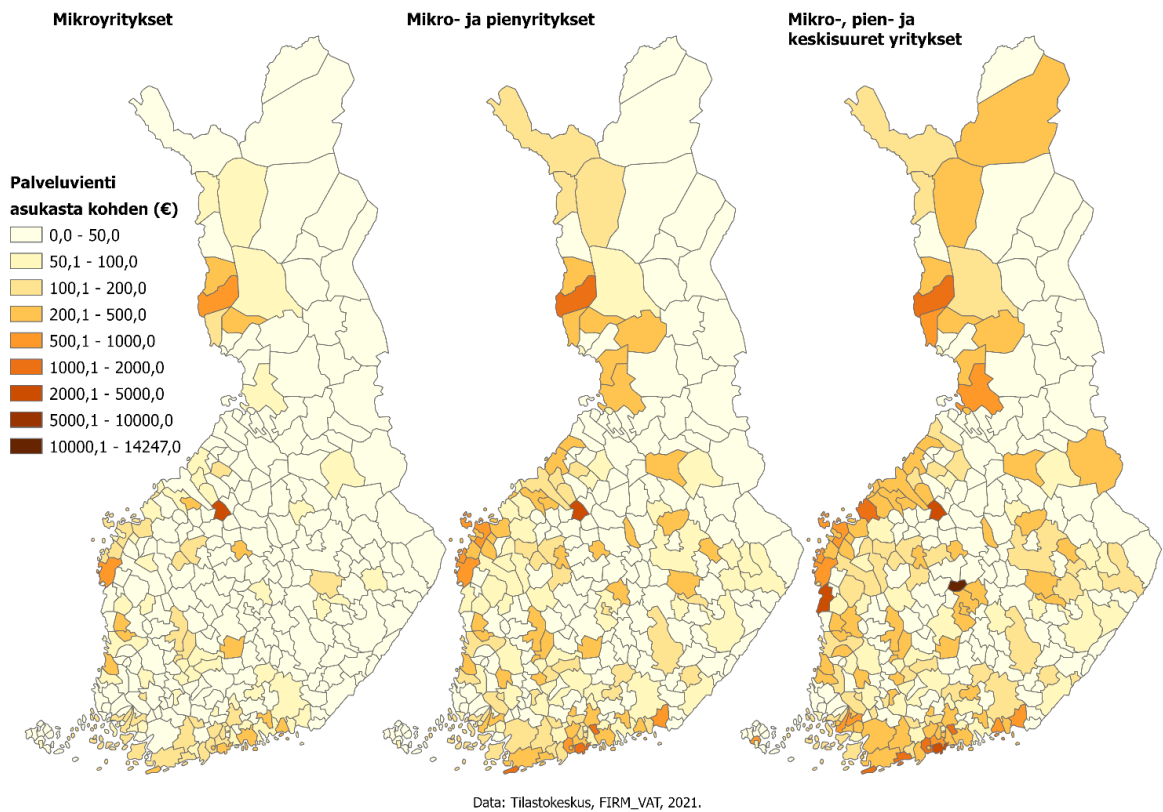
Kuva 11. Yritysten tavaravienti asukasta kohden mikroyritysten sekä pienten ja keskiuurten yritysten kokoluokissa kunnittain vuonna 2021 yrityksen kotipaikan mukaan.

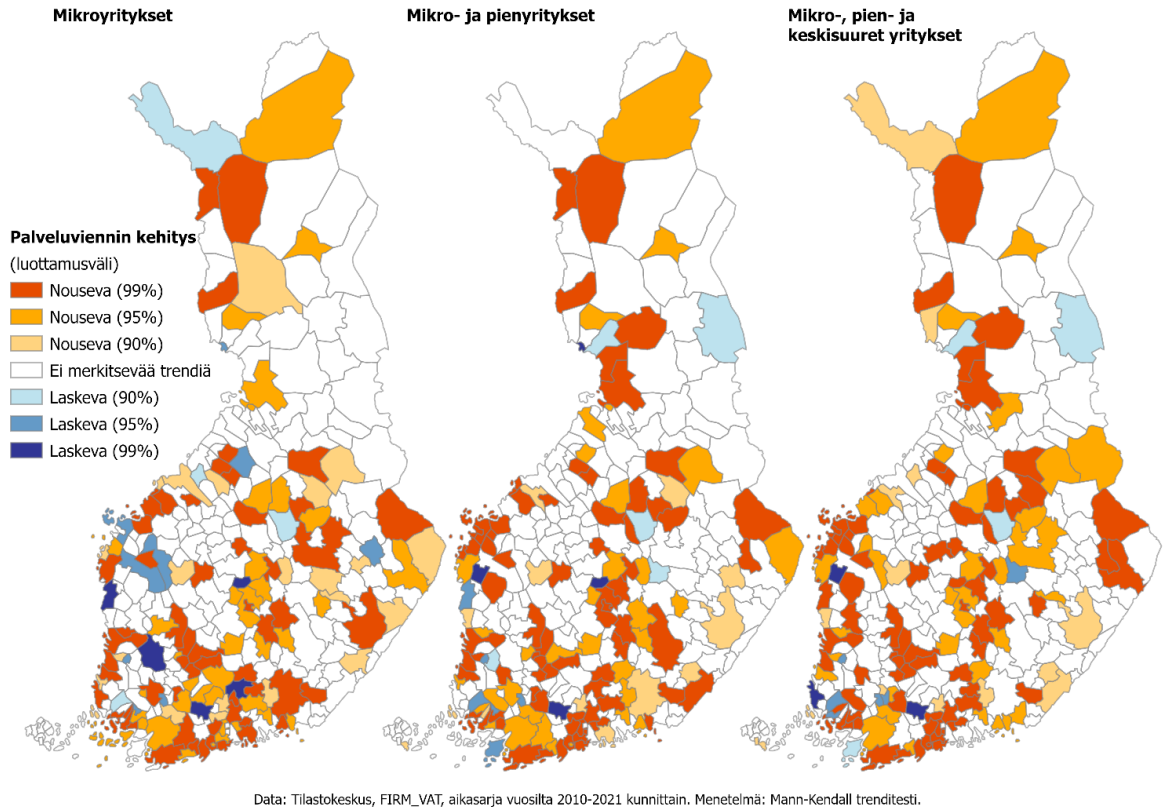
Kuva 12. Yritysten tavaraviennin muutoksen aikasarjan Mann-Kendall -trenditarkasteluna mikroyritysten sekä pienten ja keskiuureiden yritysten kokoluokissa kunnittain vuodet 2010–2021 kattavalla aikasarjalla yrityksen kotipaikan mukaan.

Palveluviennin merkitys on selvästi pienempi, mutta alueelliset erot ovat suuria. Rannikkoseudut ja Länsi-Lappi erottuvat selvästi palveluviennin osalta vahvoina alueina (kuva 13). On merkittävää, että useat palveluviennissä erottuvat kunnat ja laajemmat alumuodostumat ovat vahvoja useammassa yrityskokoluokassa sekä nykytilan että kasvun osalta. Euromääräisesti pienet kasvutrendit eivät kuitenkaan realisoidu kaikissa kunnissa väestöön nähden vahvaksi palveluvienniksi.

Kokonaisuutena voidaan todeta, että osalla vahvoista tavara- ja palveluviennin alueista mikro- ja pk-yritysten onnistunut viennin kehitys voi olla paikalliselle aluetaloudelle erittäin merkittävää, vaikka osuus koko viennistä ei ole iso. Vaikutus korostuu erityisesti, jos alue ei kytkeydy valmiiksi suurempien aluekeskusten vientikeskittymiin.

Kuva 13. Yritysten EU-alueen palveluvienti asukasta kohden mikroyritysten sekä pienten ja keskiuurten yritysten kokoluokissa kunnittain vuonna 2021 yrityksen kotipaikan mukaan.

Kuva 14. Yritysten EU-alueen palveluviennin muutoksen aikasarjan Mann-Kendall -trenditarkasteluna mikroyritysten sekä pienten ja keskiuurten yritysten kokoluokissa kunnittain vuodet 2010–2021 kattavalla aikasarjalla yrityksen kotipaikan mukaan.

7 Pohdinta ja yhteenveto

Tämän katsauksen tarkoituksena on selvittää mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten kasvualueita ja tutkia löytyykö kasvuprosesseja myös maaseutumaisilta ja väestön muutoksen haastamilta alueilta. Tarkastelulle on tarvetta, koska mikro-, ja pk-yrityksiä pidetään kansantalouden dynaamisina uudistajina. Ne luovat paikallisesti ja alueellisesti työtä ja elinvoimaa (Fritsch & Müller, 2004; Müller, van Stel & Storey, 2008; Saarela ym., 2015). Pienillä yrityksillä on myös merkittävä potentiaali innovaatioiden tuottajina (Forsman 2011) ja uusien työpaikkojen luoja (De Wit & De Kok, 2014), mikä korostuu erityisesti maaseutumaisilla aluilla (ks. Jokela 2016, 21–28).

Kasvuhakuiset yritykset näyttävät tärkeää roolia kansantaloudessa ja talouden uudistumisessa. Suomessa kasvuhakuisien pk-yritysten määrä on kuitenkin ollut laskussa jo yli vuosikymmenen (Björk ym. 2022; Olsbom ym. 2024; Huovinen, 2023). Tämä on erittäin huolestuttava suuntaus, sillä juuri nämä yritykset ovat kansantalouden uudistamisen moottoreita, jotka voivat investoida ketterästi ja palkata työvoimaa. Osa näistä yrityksistä kasvaa suurempaan kokoluokkaan ja ennen pitkää jopa suuriksi yrityksiksi. Tuoreen ETLA:n raportin mukaan Suomessa vuosina 2008–2020 on valitettavasti ollut yleisempää kutistua ennemminkin pienempään kokoluokkaan kuin kehittyä ja kasvaa suuremmaksi yritykseksi (Laurikka, 2023). Alueellisesti kuntatasolle aggregoituna mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten taloudellinen kasvu näytti vahvalta, mutta yritysten työpaikkakehitys kokonaisuutena negatiiviselta.

Yritysten kasvu ja siihen liittyvät haasteet ovat kontekstisidonnaista. Toimintaympäristöllä, alueella ja ajalla on keskeinen rooli yritysten päätöksiin, tavoiteltuun toimintaan ja menestykseen (Brännback et al., 2014). Yritysten ulkoisten esteiden ja kannusteiden suhteen julkisella sektorilla on merkittävä rooli, myös alueellisella tasolla kasvuun tähtäävien yritysten toimintaympäristön kehittämisessä suotuisaksi. Suurella osalla alueista tässä on onnistuttu ja on merkille pantavaa, että laajassa joukossa väestötappioalueita yrityskehitystä on kehittänyt liikevaihdon osalta.

Kun kasvua tavoitellaan, tulisi kasvun esteitä luonnollisesti pyrkiä poistamaan ja koulutuksen tarve yhdistettynä työvoiman saatavuuteen on tässä keskeinen tekijä. Yritysten potentiaalin realisoituminen on osittain riippuvaista myös siitä, kuinka tehokkaasti alueella tuotetaan ja käytetään tietoa kasvun tukemiseksi (Audretsch & Keilbach, 2004). Havaittujen suurten kaupunkiseutujen ulkopuolisten pienemmän mittakaavan taloudellisen kasvun keskittymien menestystekijöiden tarkastelu ja mahdollinen monistaminen olisi erittäin tärkeää. Tässä tehtävässä tarvitaan yhä parempaa ymmärrystä ja tutkittua tietoa päätöksenteon tueksi.

Suomi on suurten yritysten vahva vientimaa (Tulli 2022), mutta viennin kasvun ja resilienssin heikkoutena on sen rakenne. Se on harvalukuisten suurten yritysten ja niiden toimitusketjujen ja vientistrategioiden varassa. Yksipuolisen vientirakenteen riskinä on, että yrityskehityksen innovaatiopotentiaali ei realisoitu suurten yritysten vaikutusalueen ulkopuolella ja näiden yritysten kasvu vaarantuu. Toisekseen vaikkapa verrattuna Ruotsiin, vientimme toimialarakenne on kapea, mikä osaltaan

voimistaa suhdannevaihteluita. Huolestuttavaa on, että suomalaisten mikroyritysten vientiluvut ovat selkeästi alhaisemmat verrattuna naapurimaihin (Eurostat, 2021 & 2022).

Perinteisesti mikro- ja pk-yritysten rooli on ollut joko keskittyä kotimarkkinoihin tai olla osa suuryritysten viennin arvoketjuja. Suomen kotimaanmarkkinoiden ovat verrattain pienet. Tarvitaan entistä enemmän ja laajemmin kykeneviä yrityksiä, jotka voivat ponnistaa kasvuun ja kansainvälisyyteen. Kestävän kasvun turvaamiseksi pk-sektori ja erityisesti mikroyritykset tarvitaan vientiin mukaan.

Euroopan pienten ja kehittyneiden talouksien joukossa Suomen ja verrokkimaiden välisten kehityserojen kiinniottamiseksi tarvitaan näyttöön perustuvaa tietoa ja vaikuttavia toimenpiteitä. Onnistuminen näissä toimenpiteissä on Suomen elinkeinorakenteen vahvistumisen ja monipuolistumisen edellytys.

Julkisella sektorilla on merkittävä rooli olosuhteiden luomisessa ja vientitoiminnan suotuisassa kehittämisessä. Huomionarvoista on myös, että digitalisaatio muuttaa myös yrittäjyyden dynamiikkaa. Nopea, skaalautumiseen perustuva kasvu ja kansainvälistyminen ovat yhä useammin mahdollisia pienemmillekin yrityksille. Tämän katsauksen tulokset osoittavat, että kaupunkiseutujen ulkopuolisillakin alueilla on vahva kasvun ja viennin potentiaali.

Lähteet

- Alasalmi, J., Busk, H., Holappa, V., Huovari, J., Härmälä, V., Kotavaara, O., Lehtonen, O. Muilu, T., Rusanen, J., & Vihinen, H. (2020). Työn ja työvoiman alueellinen liikkuvuus ja monipaikkainen väestö.
- Ala-Rämi, K., Kotavaara, O., Laasonen, V., & Muhos, M. (2021). Finnish regional analysis: building regional resilience to industrial structural change Nivala-Haapajärvi region (sub-region in Oulu region) – Finland. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021052531529>
- Aro, T., Aro, R., Hanhela, T. & Laesterä E. (2023). Alueiden väliset elinvoima-, vetovoima- ja pitovoimaerot. Kunnallisalan kehittämissäätiön Julkaisu 63.
- Audretsch, D., & Keilbach, M. (2004). Entrepreneurship and Regional Growth: An Evolutionary Interpretation. *Journal of Evolutionary Economics*, 14(5): 605–16.
- Björk, P., Kotavaara, O., Simunaniemi, A. M., & Lehtinen, U. (2023). Maaseudun pk- ja mikroyritysten kasvu- ja vientiolosuhteiden data-analytiikka ja yhteisöoppiva tietojohdaminen Pohjois-Pohjanmaalla.
- Brännback, M., Carsrud, A. L. & Kiviluoto, N., 2014. Understanding the Myth of High Growth Firms. Springer.
- De Wit, G., & De Kok, J. (2014). Do small businesses create more jobs? New evidence for Europe. *Small Business Economics*, 42(2), 283-295.
- ESRI (2024) How Create Space Time Cube works. <<https://pro.arcgis.com/en/pro-app/latest/tool-reference/space-time-pattern-mining/learnmorecreatecube.htm>> Viitattu 3.11.2023.
- Etzkowitz, H., & Leydesdorff, L. (1995). The Triple Helix--University-industry-government relations: A laboratory for knowledge based economic development. *EASST review*, 14(1), 14–19.
- Euroopan komissio (2003), Komission suositus annettu 6 päivänä toukokuuta 2003, mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (ETA:n kannalta merkityksellinen teksti) (tiedoksiannettu numerolla K (2003) 1422). Virallinen lehti nro L 124, 20/05/2003 s. 0036–0041. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A32003H0361>
- Eurostat (2021). Trade by NACE Rev. 2 activity and enterprise size class https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ext_tec01_custom_10618755/default/bar?lang=en
- Eurostat (2022). Shares by size class for exporting (goods) enterprises [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Shares by size class for exporting \(goods\) enterprises. 2021.png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Shares_by_size_class_for_exporting_(goods)_enterprises_2021.png)
- Fritsch, M., & Müller, P. (2004). The Effects of New Business Formation on Regional Development Over Time. *Regional Studies*, 38(7): 961–76.
- Hamdouch, A., Demaziere, C., & Banovac, K. (2017). The socio-economic profiles of small and medium-sized towns: Insights from European case studies. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie*, 108(4), 456-471.
- Huovinen, J. 2023. EK:n Pk-Pulssi ja kasvuyrittäjyyskatsaus. Elinkeinoelämän Keskusliitto. <https://ek.fi/wp-content/uploads/2023/06/Pk-Pulssi-ja-kasvuyrittajyyskatsaus-kesakuu-2023.pdf>
- Laurikka, A. (2023). Yrityskokodynamikka ja kasvun esteet Suomessa. ETLA Raportti No 141. <https://pub.etla.fi/ETLA-Raportit-Reports-141.pdf>
- Jauhiainen, S. (2019). Aluetalouksia tutkimassa: kehitys, työmarkkinat ja muuttoliike: Hannu Tervon juhlakirja.
- Jokela, H., Niinikoski, E. R., & Muhos, M. (2016). Pohjois-Suomen mikroyritykset-tilastokatsaus. Oulun Yliopiston Tuotantotalouden Työpapereita.
- Kendall, M. G. (1948). Rank correlation methods.
- Kotavaara, O. (2012). Accessibility, population change and scale dependency—exploring geospatial patterns in Finland, 1880–2009. *Nordia Geographical Publications*, 41(4), 48-48.
- Krugman, P. (1991). Increasing returns and economic geography. *Journal of political economy*, 99(3), 483–499.

- Lahtonen, J., & Tokila, A. (2014). Triple Helix: Malli menestyvälle alueelliselle innovaatiokeskittymälle. *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, 110(1), 50–60.
- Lehtonen, O., & Tykkyläinen, M. (2012). Työpaikkakehityksen alueelliset kehitysprosessit Itä-Suomessa 1994–2003. *Terra*, 124(2), 85–105.
- Lehtonen, O. (2015). Paikkaperustaisen aluekehittämisen indeksi. Askelia kohti erilaistavaa aluekehittämistä.
- Lehtonen, O., Kotavaara, O., Muilu, T., Huovari, J., & Vihinen, H. (2020). Kausiväestö moninaistaa kuvaa aluerakenteen kehityksestä Suomessa.
- Luoto, I., & Virkkala, S. (2017). Paikkaperustainen aluekehittäminen strategisena ohjenuorana. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-187-6>
- Mann, H. B. (1945). Nonparametric tests against trend. *Econometrica: Journal of the econometric society*, 245–259
- Müller, P., Van Stel, A., & Storey, D. (2008). The Effects of New Firm Formation on Regional Development over Time: The Case of Great Britain. *Small Business Economics*, 30(1): 59–71.
- Ohlsbom, R. i Malinen, P ja Nyroos, M. 2024. Pk-yritysbarometri, kevät 2024. Suomen Yrittäjät, Finnvera, Työ- ja elinkeinoministeriö. https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2024/02/sy_pk_barometri_kevat2024.pdf
- Saarela, M., Kauppila, O., Niinikoski, E., Muhos, M., & Leviäkangas, P. (2015). Public Advisory Services for Early-Stage Companies in Northern Sparsely Populated Area. *International Journal of Innovation and Regional Development*, 6(4): 356–75.
- Tilastokeskus (2024). Kuluttajahintaindeksi (2015=100), vuositiedot, 2015-2023 https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_khi/statfin_khi_pxt_11xc.px/ (katsottu 19.2.2024)
- Tulli (2022) Tavaroiden ulkomaankauppa yritystyypeittäin vuonna 2021. Kauppa 2022. <https://tulli.fi/documents/2912305/3536511/Tavaroiden+ulkomaankauppa+yritystyypeitt%C3%A4in+vuonna+2021.pdf/e13e97d1-5fbc-7256-b2fc-40369d1a51ee/Tavaroiden+ulkomaankauppa+yritystyypeitt%C3%A4in+vuonna+2021.pdf?t=1661517486307>

Kunnallisalan kehittämissäätiön Julkaisut-sarjassa ovat ilmestyneet

1 Sami Borg & Sari Pikkala: KUNTAVAALITRENDIT (2017)

2 Toim. Soile Pohjonen & Marika Noso: KANSALAINEN KESKIÖÖN! NÄKÖKULMIA SOTE-UUDISTUKSEEN (2017)

3 Markku Lehto: MIKSI HANKE EI ONNISTUNUT – VAI ONNISTUIKO SE? (2017)

4 Tapio Häyhtiö: OSALLISUUTTA SOTE-PALVELUIHIN
PALVELUMUOTOILEIMALLA? (2017)

5 Veera Värtinen: TUTKIJAT JA SOSIAALISEN MEDIAN KÄYTTÖ (2017)

6 Esko Hussi, Esa Mäkinen & Erkki Vauramo: IKÄÄNTYVÄ VÄESTÖ JA
TOIMINTAKYVYN YLLÄPITO (2017)

7 Matti Wiberg (toim.): FAKTAT JA POLITIIKKA (2017)

8 Antti Mykkänen: VALTUUTETTUIEN ILMAPUNTARI 2017- KUNNAT,
MAAKUNNAT JA YHTEISTYÖ (2017)

9 Sanna Laulainen, Helena Taskinen, Jere Rajaniemi, Erja Rappe, Päivi Topo & Sari
Rissanen: KUMPPANUUDELLA KUNTOON–KUNTIEN JA JÄRJESTÖJEN YHTEISTYÖ
IÄKKÄIDEN TERVEYDEN EDISTÄMISESSÄ (2017)

10 Auli Valli-Lintu: SOTE- JA KUNTARAKENTEEN PITKÄ KUJANJUOKSU (2017)

11 Esa Ahonen, Maire Ahopelto, Matti Heikkinen, Marjo Huovinen-Tervo & Eeva
Mäntymäki: NÄIN TEHDÄÄN SAUMATON SOTE-KAINUUN HILJAINEN TIETO
2003–2017 (2017)

12 Anneli Hujala & Johanna Lammintakanen: PALJON SOTE-PALVELUJA
TARVITSEVAT IHMISET KESKIÖÖN (2018)

13 Anita Kangas: AKTIIVISET OSALLISTUJAT – KUNTALAISET KULTTUURI- JA
LIIKUNTAPALVELUJEN KEHITTÄJINÄ (2018)

14 Juha Talvitie: 100 VUOTTA KAAVOITUSTA – MUUTTUVA MAANKÄYTTÖ (2018)

15 Erkki Vauramo, Seppo Ranta, Jonna Taegen & Ira Verma: SOTE-PALVELUT
MUUTTUVAT UUDISTUKSESTA HUOLIMATTA - KONSORTION TYÖN TULOKSET
2015–2017 JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET (2018)

16 Kaija Saranto, Eija Kivekäs, Sari Palojoki, Ulla-Mari Kinnunen, Olli Sjöblom & Reima Suomi: TIEDONKULUN VAIKUTUS SOTE-PALVELUJEN MAINEESEEN (2018)

17 Jasmin Penttinen: ARVIO KUNTIEN KOTISIVUISTA (2018)

18 Tomi Venho: KABINETIN PUOLELLA - SÄÄTIÖT JA PUOLUERAHOITUS SUOMESSA (2018)

19 Niina Laine, Paula Timonen, Anne Halmetoja, Suvi Hakoinen, Heini Kari & Hanna Kortejärvi: HOIVAYKSIKÖISSÄ LÄÄKEHUOLLON JA -HOIDON PITÄISI OLLA JOUKKUEPELIÄ (2018)

20 Roosa Talvitie, Hannu Rantanen & Eeva Hämäläinen: KUNNAN ROOLI TURVALLISUUDESSA KOROSTUU (2018)

21 Raitio Katja, Sevón Eija & Rönkä Anna: DIGITAALINEN OPPIMISPELI VAUVAPOLKU: VANHEMMUUTEEN VALMISTAUTUMISTA PELILLISEN OPPIMISEN KEINAIN (2019)

22 Hannes Manninen & Tapani Tölli: HELSINKI VS. MUU SUOMI – VASTAKKAINASETTELUSTA YHTEISYMMÄRRYKSEEN (2019)

23 Timo Aro, Susanna Haanpää ja Anna Laiho: YRITYSDYNAMIIKKA KUNTIEN ELINVOIMATEKIJÄNÄ (2019)

24 Jyri Manninen, Anna Karttunen, Matti Meriläinen, Anna Jetsu & Anna-Kaisa Vartiainen: HYVINVOINTIA JA SOSIAALISTA PÄÄOMAA – KANSALAIPOISTON MERKITYS KUNNALLE JA ALUEELLE (2019)

25 Jorma Niemelä: JÄRJESTÖT SOTE-SUOMEA RAKENTAMASSA (2019)

26 Sakari Möttönen: SOTE-UUDISTAMISEN ANATOMIA. YHTEISKUNTAPOLIITTISIA NÄKEMYKSIÄ SOSIAALIJA TERVEYDENHUOLLON REFORMISTA (2019)

27 Auli Valli-Lintu: SOTE- JA KUNTARAKENTEEN PITKÄ KUJANJUOKSU – OSA II (2019)

28 Jukka Pellinen, Vesa Voutilainen, Kari Sippola, Toni Mättö ja Antti Rautiainen: RISKIEN HALLINNAN KÄYTÄNNÖT SUOMEN SUURIMMISSA KAUPUNKIKONSERNEISSA (2019)

29 Erkki Vauramo: SOTE - PYRAMIDISTA PALVELUVERKKOON. IKÄÄNTYMINEN JA NIUKKA TULEVAISUUS (2019)

30 Mimmu Alanko, Marja Kankaanranta & Saana Mehtälä: DIGITAALISET PORTFOLIOT SUOMALAISESSA VARHAISKASVATUKSESSA (2020)

- 31 Pekka Kettunen: KUNTIEN MAAHANMUUTTOPALVELUT: HAASTEITA VAI HYVIÄ KÄYTÄNTEITÄ (2020)
- 32 Anne Kallio: KUNTIEN TYÖLLISTYMISPALVELUT – ELINVOIMAN VAHVISTAMISTA VAI SOSIAALIPALVELUA? (2020)
- 33 Arto Haveri: TULEVAISUUDEN KUNTAJOHTAMINEN (2020)
- 34 Taina Peltonen: KOULUTUSVIENNI – KUNTIEN UUSI PALVELUTUOTE? (2020)
- 35 Olli-Pekka Ryytänen, Erkki Vauramo, Teemu Malmi & Ville Koikkalainen: SOTE JA IKÄÄNTYMISEN ONGELMAT – SELVIÄMISPOLUN ETSINTÄÄ (2020)
- 36 Marja Keväjäarvi, Maria Lindholm & Arto Reiman: ETTÄ JOKU NÄKEE MUT – OMAISHOITAJAN HYVINVOINTI JA TARPEET (2020)
- 37 Antti Mykkänen: KUNTADEMOKRATIA – VALTUUTETTUKYSELY 2020 (2021)
- 38 Fredriika Jakola & Eeva-Liisa Prokkola: VOIDAANKO RAKENNERAHASTOILLA VAIKUTTAA? KUNTIEN NÄKÖKULMA (2021)
- 39 Toni Ryytänen, Torsti Hyyryläinen & Ryo Umeda: DIGITAALISET ALUSTA EKOSYSTEEMIT JA KUNTIEN ELINVOIMA – TAPAUSTUTKIMUS JAPANISTA (2021)
- 40 Riikka Lämsä, Mia Niemi & Marjaana Seppänen: KOTI SAIRAALANA – ONNISTUNEEN KOTISAIRAALATOIMINNAN EDELLYTYKSET (2021)
- 41 Juha Hämäläinen: SOSIAALISESTI KESTÄVÄ YHTEISKUNTA – LÄHTÖKOHTIA, SUUNTAVIIVOJA, REUNA EHTOJA (2021)
- 42 Tiina Mäkelä & Marja Kankaanranta: COVID-19-PANDEMIAN VAIKUTUKSET TULEVAISUUDEN OPPIMISYMPÄRISTÖIHIN (2021)
- 43 Tuomas Zacheus, Mira Kalalahti, Janne Varjo & Samira Harjula: YHTEISTYÖ NUORTEN OPINTO- JA URAOHJAUKSESSA (2021)
- 44 Hanna Wass, Timo M. Kauppinen, Paula Saikkonen & Heikki Hiilamo: KENEN HYVINVOINNISTA PUOLUEET VÄLITTÄVÄT? (2021)
- 45 Esa Ahonen, Maire Ahopelto, Matti Heikkinen, Marjo Huovinen-Tervo, Terho Pekkala & Eija Tolonen (toim.): SOTE-SOPAN KEITTOKIRJA – SOTE-UUDISTUKSEN TAUSTATEKIJÄT JA KÄÄNNEKOHDAT (2021)
- 46 Ilmo Parvinen, Olli-Pekka Ryytänen & Erkki Vauramo: TEESEJÄ SOTEKESKUSTELUUN (2021)
- 47 Ilmo Parvinen: SUOMEN TERVEYDENHUOLTO 2036 kansalaiskeskeisenä ja valtiovastuisena (2021)

48 Mari Kangasniemi, Helena-Leino-Kilpi, Tanja Moilanen, Oili Papinaho, Helena Siipi, Sakari Suominen & Riitta Suhonen: HOIDON LAIMINLYÖNNIT IKÄÄNTYNEIDEN YMPÄRIVUOROKAUTISESSA PALVELUSSA – itsemääräämisoikeus ja ihmisarvoinen hoito (2021)

49 Auli Valli-Lintu: SOTE- JA KUNTARAKENTEEN PITKÄ KUJANJUOKSU - SOTEN UUSI ALKU, OSA III (2021)

50 Anna-Maija Pyykönen, Johanna Lammintakanen & Aini Pehkonen: SYRJIKÖ DIGITALISOINTI IHMISIÄ SOSIAALIPALVELUISSA? (2022)

51 Satu Ojala, Markku Sippola & Paul Jonker-Hoffrén: JULKISALOJEN PALKKANEUVOTTELUT MÄÄRITTÄVÄT KOKO PALVELUJÄRJESTELMÄN TULEVAISUUTTA (2022)

52 Antti Mykkänen: SUOMALAISEN KUNTAJOHTAMISEN TILA JA TULEVAISUUS 2022 (2022)

53 Samuli Aho & Jari Kaivo-oja: KUNTASUKU-PROJEKTI: SUOMEN KUNTIEN LAPSI-, VANHUS- JA VÄESTÖLLISEN HUOLTOSUHTEEEN TARKASTELUA MAAKUNTATASOLLA KÄYTTÖTALouden NÄKÖKULMASTA AJANJAKSOLLA 2015–2019 (2022)

54 Linnéa Henriksson ja Janette Huttunen: KUNNALLISET VAIKUTTAMISELIMET JA VAIKUTUSVALLAN MONET PUOLET –TUTKIMUS NUORISOVALTUUSTOJEN, VANHUSNEUVOSTOJEN JA VAMMAISNEUVOSTOJEN VAIKUTUSVALLASTA (2022)

55 Marita Rautiainen ja Suvi Konsti-Laakso: TASEEN ROINASTA STRATEGIAKSI: STRATEGINEN OMISTAJUUS KUNNISSA (2022)

56 Leena Forma, Mari Aaltonen, Pia Teräväinen ja Jutta Pulkki: MIKÄ MAKSAA JA KUKA MAKSAA? IKÄÄNTYNEIDEN HOIDON KUSTANNUKSET JA RAHOITUS-PILOTTITUTKIMUS (2023)

57 Lotta-Maria Sinervo, Meri Pulkkinen, Katri Yrjölä ja Harri Laihonen: KESTÄVÄ KUNTATALOUS: RAPORTOINNISTA KESTÄVYYDEN JOHTAMISEEN (2023)

58 Raimo Ikonen, Timo Kietäväinen, Markku Lehto ja Rauno Lämsä: RAKENTEET KUNTOON – EHDOTUKSIA JULKISEN HALLINNO REMONTTIIN (2023)

59 Olli-Pekka Ryyänen & Erkki Vauramo: HYVINVOINTIALUEIDEN SEURAAVA ASKEL (2023)

60 Sami Borg: MAAKUNNAT VERTAILUSSA - TAUSTARAPORTTI MAAKUNTIEN RAKENNETEKIJÖISTÄ JA KAKSIN MAAKUNTAPUNTAREISTA (2023)

61 Ira Verma: SOTE-TILOJEN KÄYTTÖTARKOITUKSEN MUUTOS – KÄYTTÖSTÄ POISTUVIEN TILOJEN KEHITTÄMINEN RESURSSIVIISAASTI (2023)

62 Akseli Tiensuu & Anni Jäntti: HYVINVOINTIALUEIDEN
VAIKUTTAMISTOIMIELIMET KANSALAISSOSALLISTUMISEN KANAVINA (2023)

63 Timo Aro, Rasmus Aro, Tuomas Hanhela ja Eero Laesterä: ALUEIDEN VÄLISET
ELINVOIMA-, VETOVOIMA- JA PITOVOIMAEROT (2023)

64 Sami Borg: KUNTAJOHTAJAT KUNTIEN JA HYVINVOINTIALUEIDEN
YHTEISTYÖSTÄ (2023)

65 Hannes Manninen & Tapani Tölli: TOTTA VAI TARUA – SOTEUUDISTUKSEN
HIMMELI-, BYROKRATIA- JA KUSTANNUSTEN KASVUVÄITTEET LUKUJEN
VALOSSA – MITÄ PITÄISI TEHDÄ? (2023)

66 Ossi Kotavaara, Pauliina Björk, Martti Saarela ja Matti Muhos:
ALUETILASTOLLINEN KATSAUS MIKROYRITYSTEN SEKÄ PIENTEN JA
KESKISUURTEN YRITYSTEN ALUEELLISEEN KEHITYSKUVAAN (2024)

Ossi Kotavaara, Pauliina Björk, Martti Saarela ja Matti Muhos

**ALUETILASTOLLINEN KATSAUS MIKROYRITYSTEN SEKÄ
PIENTEN JA KESKISUURTEN YRITYSTEN ALUEELLISEEN
KEHITYSKUVAAN**

Selvitämme katsauksessa mikroyritysten sekä pienten ja keskiuurten yritysten alueellista kehityskuvaa ja kasvua Suomessa kuntatason mittakaavalla toteutetulla tarkastelulla vuosien 2010–2021 välillä. Luomme katsauksessa temaattisesti monipuolisen tarkastelun liikevaihdon, työpaikkojen sekä tavara- ja palveluviennin nykytilaan ja muutokseen yritystason rekisteriaineistoja yhdistämällä.

Tavoitteenamme on löytää ja nostaa esiin aluetaloudesta uusia tai liian vähäiselle tarkastelulle jääneitä merkittäviä trendejä. Tulosten perusteella mikroyritysten sekä pk-yritysten joukossa on merkittävä määrä menestyvä ja kasvavia yrityksiä myös kasvukeskusten ulkopuolella ja maaseutumaisilla alueilla. Tarkasteluissa nousee esiin useiden kuntien aluemuodostumia, joissa tarkasteltujen yrityskokoluokkien liikevaihto on väestöön suhteessa suhteutettuna vahvaa.